

עונש הכרת- מקורות

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סד עמוד ב

לכדתניא: הכרת תכרת, הכרת - בעולם הזה, תכרת - לעולם הבא. דברי רבי עקיבא. אמר לו רבי ישמעאל: והלא כבר נאמר ונכרתה, וכי שלשה עולמים יש? אלא: ונכרתה - בעולם הזה, הכרת - לעולם הבא, תכרת - דברה תורה כלשון בני אדם

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז. ב עד יז. א

תניא, בית שמאי אומרים: שלש תרות הן ליום הדין: אחת של צדיקים גמורין, ואחת של רשעים גמורין, ואחת של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיי עולם, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לגיהנם, שנאמר ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לתרפות לזראון עולם, בינוניים - יורדין לגיהנם ומצפצפין ועולין, שנאמר והבאתי את השלישית באש וצרפתים כצרף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב הוא יקרא בשמי ואני אענה אתו, ועליהם אמרה חנה: ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל. בית הלל אומרים: ורב חסד מטה כלפי חסד, ועליהם אמר דוד אהבתי כי ישמע ה' את קולי, ועליהם אמר דוד כל הפרשה כולה: דלתי ולי יהושיע. פושעי ישראל בגופן, ופושעי אומות העולם בגופן - יורדין לגיהנם, ונידונין בה שנים עשר חדש, לאחר שנים עשר חדש גופן כלה, ונשמתן נשרפת, ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי צדיקים, שנאמר ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. אבל המינין, והמסורות, והמשומדים והאפיקורסים, שכפרו בתורה, ושכפרו בתחיית המתים, ושפירשו מזרכי צבור, ושנתנו חיתיתם בארץ חיים, ושחטאו והחטיאו את הרבים, כגון ירבעם בן נבט ביריו - יורדין לגיהנם, ונידונין בה לדורי דורות, שנאמר ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי וגו' - גיהנם כלה והן אינן כלין,

רש"י ויקרא פרק יז פסוק ט: ונכרת - זרעו נכרת וימיו נכרתין:

רמב"ם הלכות תשובה פרק ח הלכה א

הטובה הצפונה לצדיקים היא חיי העולם הבא והיא החיים שאין מות עמהן והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה למען ייטב לך והארכת ימים, מפי השמועה למדו למען ייטב לך לעולם שכולו טוב והארכת ימים לעולם שכולו ארוך, וזהו הוא העולם הבא, שכר הצדיקים הוא שיזכו לנעם זה ויהיו בטובה זו, ופרעון הרשעים הוא שלא יזכו לחיים אלו אלא יכרתו וימותו, וכל מי שאינו זוכה לחיים אלו הוא המת ב שאינו חי לעולם אלא נכרת ברשעו ואבד כהמה, וזהו כרת הכתובה בתורה שנאמר הכרת תכרת הנפש היא, מפי השמועה למדו הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא, כלומר שאותה הנפש שפירשה מן הגוף בעולם הזה אינה זוכה לחיי העולם הבא אלא גם מן העולם הבא נכרתת.

רמב"ן ויקרא פרק יח פסוק כט

ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם והנה בכריתות בתורה שלשה ענינים, האחד שנאמר בו ונכרת האיש ההוא, והשני שנאמר בהן ונכרתו הנפשות העושות, ונכרתה הנפש ההיא מלפני והשלישי שנאמר בהן הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה. אמר ביום הכפורים והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה, ואמר בסיפרא, לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מה הוא, וכשהוא אומר והאבדתי, למד על הכרת שאינו אלא אבדן:

וביאר הענין, כי האוכל חלב או דם והוא צדיק ורובו זכיות אבל גברה תאוותו עליו ונכשל בעבירה ההיא, וכתב רמב"ן כי הרואי למעשי

הטובים כי צדיק היה, ויהיה לו עוד חלק לעולם הבא הוא העולם שאחרי התחיה, ובוה אמר ונכרת האיש ההוא:

ואמר עם השם החמור ההוא יהיו עונותיו מרובין מכוונתו. עונש הכרת בעבירה החמורה מאיז לגיש החוטא לאת שחטתו מן הגוף והיא נכרתת מחיי עולם השמיות. וכתב רמב"ן הכרת הזה הוא הכרת הנפש ההיא מלפני ימים והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. ואלו אין להם כרת בגופם אלא בעצמם שחטו יגיעו ליום רבים גם על הקנה ושיפת

כענין שכתוב ויש רשע מאריך ברעתו. וזהו מה שאמרו רבותינו אבל מי שעונותיו מרובין מזכותיו ובכללן עון פושעי אומות העולם בגופן ואמר רב פפא בעבירה, כלומר בערה מן העריות, יורדים לגיהנם ונידונין שנים עשר חדש, לאחר שנים עשר חודש גופן כלה ונשמתן נשרפת ורוח מפזרתן תחת כפות רגלי הצדיקים וכו':

אשר כרת חמור ונכרתת גופו ונפשו, והוא הנאמר בו כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה, ודרשו הכרת, בעולם הזה, תכרת, לעולם הבא, לומר שהוא ימות בנוער וחיתו בקדשים, וכתב רמב"ן הכרת והוא המות והוא המות

ואין כפל הכרת הזה הנאמר בתורה אלא בעניני עבירה ובה וממנו, ורבותינו דרשו בו עוד במסכת שבועות (שם) כי דבר ה' בזה, זה המות על ומגלה שנים בתורה, ואת מצותו וזה המות כרתתו. ושמ מבואר זה

בגמרא שאין הכפל של הכרת תכרת בשאר חייבי כריתות שבתורה אלא באלו הנדרשים מן הכתוב הזה, וכתב רמב"ן המות והוא המות

ואשם לא תכבה, והם אותם שמנו במשנה ובברייתא ואלו שאין להם חלק לעולם הבא:

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קיץ תשע"ב

וכן נראה שאין כל חייבי כריתות בערירות כרת לזרעם אלא באותן שכתוב בהן [הפסוק]. ויתכן שהוקשו כל העריות זו לזו, אבל בשאר הכריתות כגון חלב ודם אין לנו. כתב ר"א יש הפרש בין והאבדתי ובין ונכרתה, ולא אוכל לפרש. יחשוב החכם כי האובדת תאבד והנכרתת תכחד ולא ישא אלהים נפש:

ותדע ותשכיל כי הכריתות הנזכרות בנפש בטחון גדול בקיום הנפשות אחרי המיתה ובמתן השכר בעולם הנשמות, כי באמרו יתברך ונכרתה הנפש ההיא מקרב עמה, ונכרתה הנפש ההיא מלפני, יורה כי הנפש החוטאת היא תכרת בעונה, ושאר הנפשות אשר לא חטאו תהיינה קיימות לפניו בזיו העליון. ולכך הוא מפרש הנפש ההיא עונה בה, כי העון אשר בה הוא יכריתנה: וטעם הענין, כי נשמת האדם נר ה' אשר נופחה באפינו מפי עליון ונשמת שדי, כמו שנאמר ויפח באפיו נשמת חיים. והנה היא בענינה ולא תמות, ואיננה מורכבת שתפרד הרכבתה ותהיה ליה סיבת הויה והפסד כמורכבים, אבל קיומה ראוי והוא עומד לעד כקיום השכלים הנבדלים, ולכך לא יצטרך הכתוב לומר כי בזכות המצות יהיה קיומה אבל יאמר כי בעונש העבירות תתגאל ותטמא ותכרת מן הקיום הראוי, והוא הלשון שתפסה בהן התורה "כרת" כענף הנכרת מן האילן שממנו יחיה שרשו. והוא מה שאמרו רבותינו, מקרב עמה, ועמה שלום, כי הכרת של הנפש החוטאת יורה על קיום שאר הנפשות שלא חטאו, והן עמה שהן בשלום:

וכבר פירשנו כי כל היעודים שבתורה בהבטחות או בהתראות כולם מופתיים מן הנסים הנסתרים, בדבר מופתי תבטיח ותזהיר התורה לעולם, ולכן הזהיר בכאן בכרת שהוא ענין נסי, ולא תבטיח בקיום שהוא ראוי:

והנה הכריתות שבתורה הם שלשים ושש, [מיהם רבים באיסור העוון] רצוני לומר על בעילה האסורה, וכן מיתות בית דין בענין הבעילה שש עשרה ואין באיסור המאכלים מיתה כלל:

והטעם בהיות העונשין הגדולים כמיתות בית דין והכרת בעניני הבעילה, מפני [מגילת העריות דבר נאסר מא] אצל התורה, כנזכר בזאת הפרשה ובמקומות רבים בכתוב, וחכמים מזכירין לעולם עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים, יזכירו אותה אחר עבודה זרה וקודם שפיכות דמים, וכמו שאמרו אלהיהם של אלו שונא זמה הוא. ויש לענין סוד גדול בסוד היצירה. והרב אמר במורה הנבוכים בעבור היות [אין האדם גדול בענין המשאל והואוהו] , והדברים שהם רבי המכשולות צריכים עונש גדול ליסר אותם. וגם זה אמת:

משנה מסכת פסחים פרק ט משנה ב

איזו היא דרך רחוקה מן המודיעים ולחויך וכמדתה לכל רוח דברי ר' עקיבא ר' אליעזר אומר מאיסקופת העזרה ולחויך אמר ר' יוסי לפיכך נקוד על ה' לומר לא מפני שרחוקה ודאי אלא מאיסקופת העזרה ולחויך: